
Lystgass kan ikke erstattes

KOMMENTAR

TOR THOMAS VATSGAR

uxvatt@ous-hf.no

Tor Thomas Vatsgar er overlege, spesialist i anesthesiologi og leder av barneanestesiteamet ved Ullevål sykehus, Oslo universitetssykehus.

PAAL HH LINDENSKOV

Ingen av forfatterne har oppgitt noen interessekonflikter.

Takk til kollega Erlend Johan Skraastad for en god og tankevekkende kronikk om mangel på miljøvennlige tiltak og bærekraft i anestesi (1). Vi har noen få kommentarer, spesielt vedrørende medisinsk bruk av lystgass.

Vi takker for positiv omtale av lystgass til bruk ved smertefulle og skremmende prosedyrer til barn. I tillegg opplever vi at lystgass er høyst anvendelig ved maskeinnledning av narkose. Dette kan vi gjerne gjøre i kombinasjon med avledningsteknikker som å fortelle et eventyr. Vår erfaring er at mange barn har en utpreget evne til å visualisere og at denne effekten forsterkes av lystgass. Vi lar barnet puste lystgass 50 - 70 % en kort stund før vi gradvis introduserer sevofluran. Lystgass vil også dempe luktesans slik at lukten av sevofluran ikke oppleves ubehagelig (2). Etter innledning kan vi i de aller fleste tilfeller skru av gass når venekanyle er etablert. Narkosen vedlikeholdes da med intravenøs propofol. Vi ser at gassforbruket blir lavt ved en slik strategi. Bruk av tvang til narkoseinnledning av barn som er eldre enn 1 - 2 år tilhører etter vårt syn fortiden.

Lystgass er også et meget godt middel til angstdemping og sedasjon på tannlegekontoret (3).

Det er godt dokumentert at skremmende og smertefulle prosedyrer i helsevesenet kan få alvorlige konsekvenser som angst, unngåelse, økt smerteopplevelse (4, 5). Bruken av lystgass i Norge de siste 10 år har vært et stort fremskritt for å forebygge traumatiske opplevelser hos barn på sykehus og legevakt – samt for å gjennomføre prosedyrer hos de som allerede er traumatisert (6).

Vi mener at prosedyreangst og prosedyresmerte må forebygges med ikke-medikamentelle metoder sammen med sukkervann/aming og lokalanestesi (krem, plaster, spray) - hver gang. Frem til alle sykehus, legevakter, fastleger, tannleger, helsestasjoner og laboratorier har innført dette som rutine er vi helt avhengige av lystgass.

Ethvert utslipp av klimagasser bør selvsagt unngås, men vil vi minne om at lystgass fra helsevesenet utgjør en svært liten del av Norges totale utslipp av lystgass. Jordbruk og industri er de viktigste kildene. Helsevesenet inngår i "andre kilder" som utgjør kun 1,2 % av utslippene (7).

Til slutt vil vi berømme Skraastad for å ta opp problemet med alt avfall vi genererer, ikke minst engangsutstyr og emballasje. Vi har kolleger på Oslo universitetssykehus som gjentatte ganger har bedt ledelsen om å etablere kildesortering på operasjonsstuene (spesielt av plast og EE-avfall), henvendelser som dessverre har falt på stengrunn.

REFERENCES

1. Skraastad EJ. Norsk anestesi kan bli bærekraftig. Tidsskr Nor Legeforen 2023; 143. doi: 10.4045/tidsskr.22.0817. [PubMed][CrossRef]
2. Goyal V, Jain A, Mathur S et al. Exploring the Effect on 5 Senses in Children under Nitrous Oxide Sedation. J Evol Med Dent Sci 2021; 10: 3365–9. [CrossRef]
3. Rønneberg A, Wigen TI, Strøm K et al. Tannbehandling ved hjelp av lystgass-sedasjon. Aktuel Nordisk Odontologi 2023; 48: 186–201. [CrossRef]
4. Kennedy RM, Luhmann J, Zempsky WT. Clinical implications of unmanaged needle-insertion pain and distress in children. Pediatrics 2008; 122 (Suppl 3): S130–3. [PubMed][CrossRef]
5. Gjems S, Diseth TH. Forebygging og behandling av psykologiske traumer hos somatisk syke barn. Tidsskr Nor Psykol foren 2011; 48: 856–62.
6. Oslo universitetssykehus. Lystgassbehandling til barn og unge, et stort fremskritt! <https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/barne-og-ungdomsklinikke...> Lest 29.4.2023.
7. Miljødirektoratet. Utslipp av lystgass (N₂O) fordelt på kilder i 2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klimatema/norske-utslipp-av-k...> Lest 29.4.2023

Publisert: 12. juni 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0365
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.